

Fráňa Šrámek (9. 1. 1877 Sobotka – 1. 7. 1952 Praha)

Český spisovatel: básník, prozaik, dramatik. Významný příslušník literární generace **buřičů**, psal též v duchu **impresionismu a vitalismu**.

Fráňa Šrámek (křtěný jako František) se narodil v městečku **Sobotce** (na okraji **Českého ráje**) v rodině daňového úředníka, která se v souvislosti s otcovým služebním překládáním vícekrát stěhovala. Šrámek vychodil **obecnou školu a většinu gymnázia v Písku**, který jej značně ovlivnil. Toto pootavské maloměsto získalo přídomek Jihočeské Athény: vynikalo bohatým českojazyčným kulturním životem (bylo tu 6 středních škol, divadlo a veřejná knihovna, žil tu básník Adolf Heyduk z někdejší slavné skupiny májovců, a město elektrifikoval – jako jedno z prvních v Českých zemích – technik a vynálezce František Křižík).

Šrámek pokračoval na **gymnasiu v Roudnici nad Labem** (maturoval 1894) a začal studovat práva na pražské univerzitě; o prázdninách zajížděl za rodiči do **Českých Budějovic**, kde začal spisovatelsky publikovat v **místním tisku**.

Univerzitu Šrámek nedokončil (odešel 1903), ale zůstal v **Praze** a zařadil se do **bohémské skupiny** soustředěné kolem spisovatele **Stanislava Kostky Neumanna**. Skupina se scházela v Neumannově vile v Praze na Olšanech, názorově tíhla k umělecky pojatému **anarchismu** (její členové prosazovali neomezenou svobodu člověka ve vztahu k politice, intimitě, konzervativní morálce) a umělecky náleželi k radikálním proudům kultury konce století (fin de siècle; první moderna). Sám Šrámek byl řazen mezi české spisovatele označované jako **buřiči** (patřili sem Viktor Dyk, Karel Toman, S. K. Neumann, František Gellner, částečně Petr Bezruč aj.): ovšem všichni se zanedlouho vydali každý svou vlastní tvůrčí cestou.

Svobodomyšlného Šrámka silně ovlivnilo jeho **střetnutí** s tupou a ideologicky ofenzivní **kázní rakousko-uherské armády**: vykonal základní vojenskou službu a později byl povolán na vojenské cvičení, ale byl stíhán vojenskými tresty včetně pobytu v posádkovém vězení. Tyto zkušenosti se promítly do některých básní jeho prvních sbírek: **Života bído, přec tě mám rád (1905)** a **Modrý a rudý (1906)**; pak se profesně věnoval již jen literatuře.

Postavou nevysoký, ale svým vystupováním nekonformní Šrámek se v r. 1905 seznámil s **Miloslavou Hrdličkovou (1884 – 1958)**, která se stala jeho celoživotní partnerkou, ovšem nikdy se nevzali a děti spolu neměli. Milka pracovala jako státní úřednice, ale byla též publicistkou a aktivistkou za ženskou rovnoprávnost.

V r. **1910** Šrámek publikoval **román Stříbrný vítr**: ve zčásti autobiografickém příběhu o nejednoduchém dospívání gymnasiálního studenta Jeníka Ratkina postavil do kontrastu ideály mládí a autoritativní i pokryteckou atmosféru městské středostavovské společnosti; kniha se stala patrně nejproslulejším **generačním románem** celé české literatury.

Fráňa Šrámek se věnoval **mnoha žánrům**, ale autorským založením byl především **lyrik**: bohatá **metaforičnost** a práce s výmluvnými detaily charakterizují **jazyk** nejen jeho poezie, ale i prózy a dramatu. Ve své tvorbě Šrámek kombinuje (1) přístupy typické pro **konec století (impresionismus, symbolismus, dokonce stopy dekadence)**, (2) **buřičsky přímé** a čtenářsky vděčné hovorové **pojmenovávání reality** a (3) v duchu **vitalismu** silně emocionální, náznakové, ale až pohansky upřímné vyznávání obdivu i přináležitosti k nezměrné **životní síle v přírodě i člověku**.

Za **První světové války** Šrámek opět sloužil v **rakousko-uherské armádě**: válčil v Haliči na severovýchodě Rakousko-Uherska, v Itálii a v Rumunsku, na konci války působil ve Vídni

v armádním tiskovém oddělení. Vojenskou zdravotní dovolenou strávil doma; během války publikoval **divadelní hru** *Léto* (vydána i inscenována 1915) a **básnickou sbírku** *Splav* (1916).

Po válce výrazně zvolnil tempo své tvorby; jeho nejvýznamnějším dílem z tohoto období je **impresionistické drama** *Měsíc nad řekou* (1922): podobně jako román *Stříbrný vítr* čerpá z inspirace Pískem a je založeno na konfrontaci generací – konflikt však zde vyznívá smířlivěji.

Šrámek v Praze nevyhledával publicitu, ale každoročně si dopřával čínorodé letní pobyty v rodné **Sobotce**. Navázal pevné přátelství se spisovatelem a novinářem **Karlem Čapkem**. Mj. oba v r. 1924 přispěli svými texty do ankety *Proč nejsem komunistou*, kterou uspořádal politicko-kulturní časopis *Přítomnost* (šéfredaktor Ferdinand Peroutka).

Za **německé okupace v letech 1939 – 1945** se Šrámek zařekl, že nespátí ani jednoho okupačního vojáka, a tak celých 6 let prakticky neopouštěl byt, v němž žil s Milkou. V té době tvořil do šuplíku a své tehdejší básně zveřejnil až po skončení Druhé světové války ve **sbírce** *Rány, růže* (1945). Do dramatického poválečného vývoje Československa již zestárlý Šrámek nezasáhl.

Na Šrámkovu počest se od r. 1957 konají **festivally** *Šrámkova Sobotka* (festival českého jazyka, řeči a literatury) a *Šrámkův Písek* (festival experimentujícího divadla).

Některá díla:

Básnické sbírky *Života bído, přec tě mám rád* (1905), *Modrý a rudý* (1906, rozšířené vydání 1911; modrá je barva rakousko-uherské vojenské uniformy, rudá je barva radikální politické levice, zde zejména anarchistické), *Splav* (1916; rozšířeno 1922), *Ještě zní* (1933), *Rány, růže* (1945; verše z doby Druhé světové války);

Romány *Stříbrný vítr* (1910, upraveno 1920; název odkazuje na metaforu vysokých ideálů mládeže; film 1954: režie a scénář Václav Krška, hrají Eduard Cupák /Jeník Ratkin/, Jana Rybářová /Anička/, Vladimír Ráž /profesor Ramler/), *Tělo* (1919), *Past* (1931);

Divadelní hry *Červen* (vydáno i premiérováno 1905), *Léto* (1915 i premiéra), *Měsíc nad řekou* (1922 i premiéra; film 1953: režie Václav Krška, hrají Dana Medřická /Slávka Hlubinová/, Eduard Cupák /Villy Roškot/);

Povídkový soubor *Žasnoucí voják* (1924);

Esej *Chvála jazyka* (1930).

<https://citarny.com/knihy/autori/cesko-spisovatele/ramek-fraa>

<https://www.cbdb.cz/autor-572-frana-sramek>

<https://citarny.com/knihy/beletrie/beletrie-ceska/sramek-frana-stribny-vitr>